

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА РСО „ЦЕНТРАЛНА СТАРА ПЛАНИНА“ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

РСО „Централна Стара планина“ обединява общини от четири административни области (Габрово, Ловеч, Велико Търново и Търговище) и работи в полза на обществото от 1997 година, като активно подпомага дейността на местните власти и допринася за доброто управление на местно ниво.

През 2023 г. РСО „Централна Стара планина“ приключи своите партньорски ангажименти към проект *Код занаяти* и стартира дейностите по проект *HuMUS*, реализира поредните издания на инициативите *Европейски дни на художествените занаяти* и *Стъклена плетеница*, оказва съдействие на ЕВРОПА ДИРЕКТНО Габрово за реализиране на събития по места, посветени на Европейския съюз и разшири аудиторията на своите електронни канали за информация.

- **ПРОЕКТ КОД ЗАНАЯТИ („Креативни действия за насочване на конкурентното развитие на малките и средни предприятия“)**
<https://rso-csp.org/index.php/project/tekushti/kod-zanaqti.html>

На 1 август 2019 г. РСО „Централна Стара планина“ стана част от европейски консорциум, който изпълнява проект *Код занаяти*.

Код занаяти (PGI05964 CRAFTS CODE) е одобрен за финансиране от програма *Интеррег Европа*. Проектът има за цел да развие потенциала и конкурентоспособността на малките и средни предприятия от сектора на художествените занаяти и чрез въвеждане на иновации да намали риска от изчезване на много традиционни занаяти и производства. Консорциумът на проекта с водещ партньор Община Флоренция е съставен от общини, университети, неправителствени организации и управляващи органи на регионални и национални оперативни програми от Италия, България, Унгария, Белгия, Ирландия, Финландия и Испания. В България *Код занаяти* се реализира от РСО „Централна Стара планина“ и Министерство на иновациите и растежа (МИР) чрез Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“.

В средата на 2022 г. успешно приключи първата фаза на проекта, а на 31 юли 2023 г. – втората. Наученото от европейските партньори беше използвано за разработване на План за действие, чрез който да се подобри Програмата за конкурентоспособност и иновации в предприятията (ПКИП) 2021-2027 г. Съвместният документ на РСО „Централна Стара планина“ и МИР предвижда включване на занаятчийските предприятия като специфичен сектор в ПКИП 2021-2027 и стартиране на мярка за модернизация на семейни предприятия и фирми от творческите индустрии и занаятите. Предложеното действие ще осигури достъп до безвъзмездна финансова помощ за придобиване на машини, съоръжения, оборудване и софтуер с цел укрепване на конкурентоспособността на занаятчийските МСП. В този смисъл българското участие в изпълнението на проекта допринася пряко за постигане на основната му цел за промяна на националните политики, насочени към предприятията от занаятчийския сектор.

- **ПРОЕКТ HUMUS ("ЗДРАВИ ОБЩИНСКИ ПОЧВИ")**

<https://rso-csp.org/index.php/project/tekushti/humus.html>

Животът на Земята зависи от здравето на почвите. Заявявайки готовност да даде своя принос за осигуряване на зелено бъдеще на настоящите и бъдещи поколения, през 2022 г. РСО „Централна Стара планина“ се присъедини към консорциум от университети, изследователски центрове и асоциации с общински, регионален и национален обхват от цяла Европа за разработване на проектно предложение по програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“. Проект HuMUS беше одобрен за финансиране от Европейската комисия и стартира на 1 януари 2023 г.

HuMUS е част от мисията на ЕС "Сделка за почвите в Европа" (Мисия за почвите). Мисиите на ЕС са нов инструмент за справяне с някои от основните предизвикателства, пред които сме изправени. Те са новост на програма „Хоризонт Европа“, като обединяват програми за финансиране и политики. Имат за цел да мобилизират участници от публичния и частния сектор, а ключов елемент на всяка мисия е ангажирането на гражданите. В края на м. септември 2021 г. Европейската комисия обяви началото на изпълнението на 5 мисии, които имат за цел да превърнат Европа в по-екологичен, по-здравословен, по-приобщаващ и устойчив континент.

Една от тях е мисията за почвите, която има за цел да доведе до преход към здрави почви чрез тяхното устойчиво управление. Това ще бъде постигнато чрез насърчаване на обмена на знания, диалог и повишаване на осведомеността относно значението на здравето на почвите, предизвикателствата пред него и решенията в цяла Европа.

С мисията за почвите са ангажирани множество европейски проекти, но HuMUS е единственият проект, който е насочен към публичната администрация на местно и регионално ниво. Изпълнява се от международен консорциум, включващ 18 партньора - европейски университети и изследователски центрове с опит в подходите, базирани на участието и асоциации с множество заинтересовани страни и голям обхват на национално, регионално и общинско ниво на управление. Единственият партньор от България е РСО „Централна Стара планина“.

В изпълнение на основната цел на проекта да улесни разгръщането на мисията за почвите на местно и регионално ниво, РСО „Централна Стара планина“ постави началото на диалога за здравето на почвата в региона като представи проекта пред различни аудитории онлайн и на присъствени събития (общо събрание на старопланинските общини, екологичен фестивал УЗАНА ПОЛЯНА ФЕСТ, заключително събитие на екологичен проект на ГТПП, стартираща среща по проект на Община Габрово, и др.), създаде специална страница на уеб сайта си www.rso-csp.org на български език и общност в LinkedIn, идентифицира заинтересовани страни и добри практики, участва в дистанционни обучения и събития, организирани от Европейската комисия.

Няколко дни преди Световния ден на почвата (5 декември) РСО „Централна Стара планина“ започна кампания за популяризиране на Поканата на HuMUS за набиране на проектни предложения. С поканата се търсят местни и регионални инициативи, насочени към подобряване и възстановяване здравето на почвите чрез участие на всички заинтересовани страни. С каскадно финансиране от проекта в размер на 600 000 евро ще бъдат подкрепени 20 пилотни инициативи.

- **СТЪКЛЕНА ПЛЕТЕНИЦА**

<https://rso-csp.org/index.php/project/staklena-pletenica.html>

СТЪКЛЕНА ПЛЕТЕНИЦА е културно събитие, създадено от РСО „Централна Стара планина“ и МАИР „Боженци“ през 2016 г., което си поставя за цел привличане на нови публики чрез

представяне на един малко познат в нашия регион занаят – художествената обработка на стъкло. Осмото издание на инициативата се проведе на 12 и 13 август 2023 г. и предложи три ателиета.

В ателието по витраж посетителите бяха посрещани от дългогодишните партньори на СЪКЛЕНА ПЛЕТЕНИЦА от Катедра „Стенопис“ на Факултета по изобразително изкуство към ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий“. В него те можеха да се запознаят с възможностите на витражните техники, както и с уменията, които се изискват за обработката на стъклото, за да стане то част от витраж. Експозиция с витражни творби на студенти и преподаватели от катедрата допълваше интериора на творческото пространство.

За пръв път в рамките на фестивала беше представена техниката за рисуване върху стъкло „на обратно“, известна и като „огледален образ“. Това се случи в ателието на Неда Личева – художник, керамик, стъклописец и експериментатор в различни сфери на изкуството.

Желаещите да гравират върху стъкло можеха да го направят под ръководството на Деница Венкова.

През 2023 г. дните на стъклото разшириха своя обхват и се превърнаха във фестивал на стъклото.

- **ЕВРОПЕЙСКИ ДНИ НА ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ЗАНАЯТИ 2023 (ЕДХЗ 2023)**

<https://rso-csp.org/index.php/project/eacd.html>

От 31 март до 9 април в България се проведеха ЕВРОПЕЙСКИ ДНИ НА ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ЗАНАЯТИ 2023 (ЕДХЗ 2023). За осми път координатор на голямото пролетно събитие беше РСО „Централна Стара планина“, а мотото „Огледай се – занаятите са навсякъде!“ обедини местни власти, музеи, библиотеки, училища и университети, центрове за социални услуги и обучение, майстори, артисти и предприемачи в сферата на творческите индустрии от 7 старопланински общини: Габрово, Дряново, Елена, Севлиево, Троян, Тетевен и Трявна.

В Община Габрово присъствието на занаятите в заобикалящата ни действителност стана видимо чрез организирания творчески базар в квартал Шести участък, където свои изделия представиха пет млади габровски занаятчии. Дневен център за пълнолетни лица с увреждания и Регионална библиотека „Априлов-Палаузов“ организираха работилница за месене на ръчен ежедневен хляб с дегустация за потребителите на социалната услуга и техните семейства. МАИР „Боженци“ и факултетът по изобразително изкуство на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ предложиха на гостите на резервата да се включат в ателиета за класическа мозайка и калиграфия. РЕМО „Еър“ прикани своите посетители към работилница, в която да се научат да правят занаятчийски сапун. Творческите занимания в Габрово бяха съпътствани от изпълненията на оркестър „Габрово“ и детски фолклорен ансамбъл „Габровче“.

Община Дряново и местният исторически музей се включиха в ЕДХЗ 2023 с представяне на фотографски серии на едни от най-редките занаяти в България: суха каменна зидария, изработване на лули, медникарство, лютиерство, мутафчийство и книговезане.

Община Елена потопи възрожденския град в света на традицията и модерността чрез арт работилници и демонстрации на пирография, грънчарство, бисеропластика, българска бродерия, плетене на една кука, плъстене на вълна, фриволите и др. Пъстра фолклорна програма, възстановка на селска седянка и на обредния обичай „Лазаруване“ допълваха доброто настроение на еленчани и гости.

За поредна година в инициативата участва Община Севлиево. Съвместно с Исторически музей Севлиево бяха подредени изложбите „Традиционни престилки от музейния фонд“ и „Деца

рисуват икони", имаше работилница по тъкане, демонстрации по предене на вълна, бродиране на гергеф, плетене, българска бродерия и ръчно изработване на глинени съдове. Музикална програма и ден на отворените врати в Хаджистояновото училище за неговата експозиция „Възраждане“ оживиха празника на занаятите и добавиха нови знания за посетителите на събитието.

Музеят на занаятите в Троян остави три дни вратите си широко отворени за ЕДХЗ 2023. През първия ден дейността на музейните специалисти беше насочена към децата и традиционната местна керамика, вторият ден беше посветен на възрастните и историята на металообработващите занаяти в Троянския край, а през третия посетители от всички възрасти можеха да се разхождат из залите на музея в компанията на екскурзовод и беседа.

Тазгодишното издание на Европейските дни на художествените занаяти беше използвано от Община Тетевен за популяризиране на старите занаяти. Почти 30 майстори изложиха на пл. „Сава Младенов“ своите изделия от дърворезба, ковано желязо, сувенири и бижута, декоративни украси, костюми и декупаж, изделия от естествена кожа, художествена керамика, плетива и др. Учениците от националната гимназия по дървообработване демонстрираха приложението на съвременните дигитални технологии в традиционните художествени занаяти.

Трявна се включи в ЕДХЗ 2023 с демонстрация на иконопис в Музея на иконата. Събитието беше организирано от Община Трявна съвместно със Специализиран музей - Трявна, Неделното училище към Тревненската духовна околия и СУ "Петко Рачев Славейков". Демонстрацията беше наблюдавана от деца и възпитаници на Национална гимназия за приложни изкуства „Тревненска школа“.

ЕВРОПЕЙСКИ ДНИ НА ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ЗАНАЯТИ всяка пролет се провеждат едновременно в редица европейски страни по инициатива на Националния институт за занаяти на Франция. От 2015 година до днес доверен партньор на френския институт в България е РСО „Централна Стара планина“.

- **РСО „ЦЕНТРАЛНА СТАРА ПЛАНИНА“ И ЕВРОПА ДИРЕКТНО ГАБРОВО**

Партньорството между РСО „Централна Стара планина“ и ЕВРОПА ДИРЕКТНО Габрово датира от 2008 г. и е подкрепено с повече от 70 съвместни инициативи. Ето някои от съвместните ни инициативи през 2023 г.:

- кулинарно състезание в Тетевен

На 10 май Община Тетевен, ЕВРОПА ДИРЕКТНО Габрово и РСО „Централна Стара планина“ организираха кулинарно състезание „КУХНЯТА НА ЕВРОПА“. Събитието бе посветено на 9 май - Ден на Европа.

В инициативата се включиха отбори от НПГТСД „Сава Младенов“ – гр. Тетевен, ПГ по СЕУ – гр. Тетевен, СУ „Георги Бенковски“ - гр. Тетевен, ОУ „Васил Левски“ - с. Голям извор, ОУ „Васил Априлов“ – с. Градежница. Всеки отбор представи своите ястия и отбеляза за коя част на Европа са характерни, как са приготвени и какви съставки са използвани. В рамките на проявата бе представена кулинарна изложба, бяха изработена апликация с подправки, проведеха се и няколко тематични игри – „Европейски кулинарни региони“, „Подправките в европейската кухня“, „Дегустация със завързани очи“ и др.

Всички участници получиха предметни награди, а всяко училище - и грамота за участие.

- „Традициите срещат бъдещето“ в с. Орешак, община Троян

На 7 юни 2023 г. в парка на Националното изложение на художествените занаяти и изкуствата – Орешак се проведе празник под надслов „Традициите срещат бъдещето“.

Повече от 120 ученици от 5 училища на Община Троян почерпиха от опита на старите майстори, запознаха се с техниката на изработване на гърнчарски изделия, опиха се да създадат свои произведения на гърнчарското колело, рисуваха върху стъкло, резбоваха върху дърво и пирографираха. Националното училище за приложни изкуства „Проф. Венко Колев“ представи възможностите си за създаване на млади майстори в областта на керамиката.

Целта на събитието беше привличане на младите хора към каузата за запазване и развитие на традиционните занаяти като част от българското и европейско културно наследство, запазване на автентичните похвати и техники на старите майстори.

Празникът беше посветен на Европейската година на уменията и организиран от Национално изложение на художествените занаяти и изкуствата – Орешак, Община Троян, Европейски център „Европа директно“ Габрово и РСО „Централна Стара планина“.

- Ден на здравословното хранене и спорта в Габрово

160 ученици от 16 училища от 4-те общини на област Габрово участваха в Деня на здравословното хранене и спорта. Това е тринадесето поредно издание на инициативата, която насърчава здравословния начин на живот сред подрастващите.

На 8 ноември Спортна зала „Орловец“ в Габрово за два часа беше изпълнена от възгласите на участниците, които се състезаваха в спортните игри, а техните съотборници упорито работеха върху решаването на нелеките задачи, включени в образователните игри. Те трябваше да се потрудат доста, за да могат да създадат здравословен обяд за дете на 11-12 г. от представените им продукти. Участниците трябваше да решат колко от тези продукти влизат в тяхната порция и колко калории има в тях. След времето, когато състезателите трябваше да бъдат съобразителни, да умеят добре да пресмятат, дойде моментът и на последната игра, където децата развихриха своята фантазия в създаването на пано „Плодородна есен“.

Събитието беше организирано от ЕВРОПА ДИРЕКТНО Габрово, Областна администрация Габрово, Регионално управление на образованието – Габрово, Община Габрово и РСО „Централна Стара планина“.

Настоящият документ не претендира да описва изчерпателно свършеното от РСО „Централна Стара планина“ през 2023 г.

За допълнителна информация посетете нашия официален уеб сайт www.rso-csp.org, страницата на сдружението във Фейсбук @RAMCentralStaraPlanina и YouTube канал RAM Central Stara Planina.

ТАНЯ ХРИСТОВА

Председател на Управителния съвет
РСО „Централна Стара планина“